

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขอบเขตการศึกษา
2. การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาคือ พื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ (นครคุนหมิงและเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา) และงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา ในเขตภาคเหนือตอนบน อันได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการงานช่างหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ผู้ประกอบธุรกิจการส่งออกบริเวณการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ และผู้บริโภคในพื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

โครงการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” มีเนื้อหาที่ทำการศึกษาดังนี้

3.1 ศึกษาศักยภาพด้านการส่งออก ได้แก่ การบริหารจัดการ แหล่งวัตถุดิบ การผลิต แรงงาน การขนส่ง และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับการส่งออกสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

3.2 ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบในด้านการส่งออกของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับการส่งออกสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

3.3 การพัฒนาศักยภาพด้านการส่งออกของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนไปสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่

โครงการวิจัย เรื่อง “ศักยภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้” ได้มีการลงพื้นที่ก่อนการเขียนโครงร่างงานวิจัย เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ โดยศึกษาจากเอกสาร รายงาน สถิติบทความ และการขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องที่เป็นหน่วยงานราชการ เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านการค้าชายแดน และได้รับข้อมูลที่สำคัญหลายส่วน โดยมีผู้ประสานงานโครงการเข้าร่วมลงพื้นที่จริงก่อน ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 การลงพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ของผู้ประสานงานของโครงการวิจัย (เลื้อลีน้ำเต้าอ่อน)

ในการสำรวจพื้นที่ในระดับกว้างก็เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นด้านการค้าชายแดน เห็นสภาพทั่วไปทางกายภาพและมิติอื่น ๆ ของพื้นที่เป้าหมายมากขึ้น และสามารถโยงใยเข้าสู่พื้นที่ในการศึกษาก่อนที่จะทำการศึกษาเจาะลึกในพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้ คือ นครคุนหมิงและเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ผู้ประกอบการงานช่างหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ได้แก่ สาขางานเครื่องหนัง สาขางานกระดาษ สาขางานผ้าทอ สาขางานเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ สาขางานโลหะ สาขางานจักสาน สาขางานไม้แกะสลัก สาขางานเครื่องเงินและเครื่องรัก สาขางานเครื่องเงิน และสาขาสีปะประดิดษฐ์ 2) ผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกบริเวณการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ และ 3) ผู้บริโภคในพื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ซึ่งการเลือกตัวอย่างใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดลักษณะของกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการงานช่างหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบนที่ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) หรือเข้าร่วมคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยระดับจังหวัด ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกบริเวณการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ทำธุรกิจมาไม่น้อยกว่า 5 ปี เพราะมีความตั้งใจ ความเชี่ยวชาญ ความเข้าใจในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี และผู้บริโภคในพื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ที่มีความรู้ความเข้าใจและพร้อมให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของงานหัตถกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศึกษาภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

1. แบบสอบถามเพื่อวัดศักยภาพของผู้ประกอบการในด้านการส่งออกสินค้าสู่จีนตอนใต้ในด้านต่าง ๆ เพื่อวัดศักยภาพผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา ในภาคเหนือตอนบน เพื่อนำมาให้เป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการขั้นต่อไป ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ประกอบการงานหัตถกรรมในภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลในการดำเนินธุรกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ประกอบการงานหัตถกรรมในภาคเหนือตอนบน ประกอบไปด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวัตถุดิบ ด้านแรงงาน ด้านการบริหารจัดการ การบริหารสินค้าคงคลัง ด้านการเงิน การบัญชี และการตลาด ฯลฯ

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. แบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และผลกระทบด้านการส่งออกของผู้ประกอบการในภาคเหนือตอนบน อีกทั้ง การศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปผลปัญหา อุปสรรค และผลกระทบฯ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการต่อไป แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกสินค้าจากชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และผลกระทบของการส่งออกสินค้าจากชายแดนไทย – จีนตอนใต้

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ประกอบการ หลังจากได้รับการพัฒนาตามแนวทางของโครงการวิจัย โดยมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และแบ่งขอบเขตเนื้อหาออกเป็น ส่วน ได้แก่ กิจกรรมการให้ความรู้ เนื้อหา สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล เป็นต้น

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบและให้คำแนะนำ จากนั้นผู้ศึกษาได้นำมาปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องและความเหมาะสมก่อนนำไปใช้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญได้แก่ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วารสาร รายงานประจำปี และรายงานของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานศุลกากร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด และหอการค้าจังหวัด รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study)

ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งในการเก็บข้อมูลของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการงานช่างหัตถกรรม 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกบริเวณการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ และผู้บริโภคในพื้นที่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ หลังจากที่ได้แบบสอบถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบ

ความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นจึงได้สรุปข้อมูลเพื่อจะนำไปประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง ศักยภาพหัตถกรรมท้องถิ่นไทย 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบนสู่การค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพด้านการส่งออก ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบในด้านการส่งออกของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขา และการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งออกของผู้ประกอบการงานหัตถกรรมช่าง 10 สาขาของภาคเหนือตอนบน ไปสู่ตลาดการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้

